

ВСТУПНЕ СЛОВО

Розбудова правової держави та утворення громадянського суспільства є неможливими без створення гарантій для захисту прав людини, без забезпечення механізму функціонування такого захисту, моделі правової системи.

Від того, наскільки вона міцна, організована, законодавчо захищена, у значній мірі залежить впевненість кожного громадянина у своєму добробуті, в успішності підприємництва.

Конституція України гарантує захист прав і свобод людини і громадянина судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Механізм правового регулювання правосуддя з цивільних справ не тільки визначає порядок реалізації конституційного права громадян на судовий захист відповідно до норм внутрішнього національного законодавства, а й є передумовою використання міжнародних судових інститутів захисту прав людини.

Зрозуміло, не всі громадяни мають достатню юридичну підготовку та володіють достатніми знаннями у галузі права для того, щоб кваліфіковано вести свої справи в судах та інших органах. Для цього створено інститут представництва.

Правове становище процесуального представника як самостійного суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин у цивільному судочинстві визначається нормами статей 98, 112, 113, 117 ЦПК. Ці функції також визначені статтями 1, 6 Закону України «Про адвокатуру».

Мета процесуального представника — допомога особі, яку представляють, у здійсненні її процесуальних прав, попередження їх порушення у цивільному процесі, прагнення домогтися для неї найбільш сприятливого рішення і надання суду можливість здійснення справедливого та законного правосуддя у цивільних справах.

Мета ж цього збірника — зорієнтувати звичайного громадянина у складнощах цивільно-процесуальних відносин, надання йому можливості самостійно оцінити свої сили при захисті своїх прав, можливості здійснення самостійного і вільного вибору при здійсненні цивільного провадження, запобігання помилкам при складанні процесуальних документів у разі, коли немає можливості скористатись юридичною допомогою.

Відповідно до ст. 15 ЦПК до справ цивільної юрисдикції відносяться: справи про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин, а також з інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства. При цьому законом може бути передбачено розгляд інших справ за правилами цивільного судочинства.

Як бачимо, кожен з нас щодня стикається з відносинами у вказаних галузях, а тому у будь-який момент може виникнути ситуація, коли своє право слід буде захищати у суді, або у тому ж суді можна опинитись в якості відповідача.

Саме тому пропонуємо певну кількість процесуальних документів для якнайширшого кола читачів. Але при цьому наполегливо рекомендуємо звертатись за допомогою до професійних юристів.

1. ПРЕДСТАВНИЦТВО У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Якщо громадянин для захисту своїх порушених цивільних прав вирішив скористатись нашою порадою і буде звертатись до професійного юриста, автори цього посібника його підтримують, але надають кілька корисних порад.

Отже, однією з суттєвих гарантій реалізації громадянами права на судовий захист є можливість отримання правової допомоги. Переважна більшість учасників спірних правовідносин, які звертаються до суду за захистом своїх порушених або оспорених прав та законних інтересів, не володіють правовими знаннями та тільки в загальних рисах розуміють зміст та сутність своїх процесуальних прав та обов'язків. В зв'язку з цим вони не завжди можуть використати всі процесуальні гарантії при реалізації своїх прав в процесі розгляду та вирішення конкретної цивільної справи. Тому закон надає їм можливість брати участь у справі не тільки особисто, а й опосередковано через інших осіб — представників.

Потреба в правовій допомозі не є єдиною причиною участі у справі представника. В деяких випадках ведення справи з допомогою представника обумовлене неможливістю особистої участі особи з об'єктивних причин (в зв'язку з віком, хворобою, обмеженням у дієздатності, недієздатністю тощо).

Дане право знайшло своє закріплення і в Конституції України (ст. 59), і в ЦПК (ст. 38), якими передбачено, що громадяни мають право вести свої справи в суді особисто або через свого представника.

Вбачається, що процесуальне представництво — це врегульована цивільними процесуальними нормами форма надання допомоги, в тому числі правової, однією особою (представником) іншій (особі, яку представляють) шляхом вчинення представником в межах наданих йому повноважень від імені та в інтересах останньої комплексу процесуальних дій у зв'язку з розглядом та вирішенням цивільної справи.

Значення представництва в цивільному процесі визначається метою надання допомоги, зокрема правової, сторонам, третім особам, заявнику, заінтересованій особі. Процесуальний представник також може посприяти суду у визначенні дійсних обставин справи, повному та всебічному розгляді та вирішенню справи і, відповідно, у здійсненні правосуддя в цивільних справах в цілому.

За підставами виникнення розрізняють законне та договірне представництво:

1. договірне — підставою його виникнення є волевиявлення сторін, при якому представника і особу, чий інтерес він представляє, пов'язує договір доручення або трудовий договір (таке представництво здійснюється адвокатами, юрисконсультами по справах своїх організацій тощо);

2. законне представництво — підстави його виникнення передбачені законом (наприклад, ст. 172 СК передбачає, що повнолітні мають право звернутися за захистом прав та інтересів непрацездатних, немічних батьків як їх законні представники).

ЦПК відносить представників до осіб, які беруть участь у справі, та визначає, що мати представника можуть не всі учасники процесу, а лише сторони та треті особи, заявники та заінтересовані особи у справах наказного та окремого провадження.

Віднесення представників до цієї групи суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин не випадкове: хоча представник і діє у справі від імені і на захист інтересів інших осіб, проте він має у справі власний юридичний інтерес. При цьому, представляючи інтереси іншої особи (сторони, третьої особи тощо), представник не заміщає особу, а діє паралельно з нею (виняток складають тільки законні представники — батьки, усиновлювачі, опікуни, піклувальники чи інші особи, визначені законом).

Процесуальними представниками в цивільному судочинстві можуть бути:

— уповноважені органи або їх представники, яким законом, статутом чи положенням надані такі повноваження, — у справах юридичних осіб;

— представники органів державної влади в межах їх компетенції — в інтересах держави;

— один із співучасників за дорученням інших співучасників, якщо він має повну цивільну процесуальну дієздатність (ст.32 ЦПК);

— представник психіатричного закладу — у справах про госпіталізацію особи до психіатричного закладу у примусовому порядку, про продовження та припинення такої госпіталізації;

— представник протитуберкульозного закладу — у справах про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу;

— представники органів опіки та піклування у справах про усиновлення, про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу;

— адвокати;

— інші особи, які досягли вісімнадцяти років, мають цивільну процесуальну дієздатність і належно посвідчені повноваження на здійснення представництва в суді.

Склад осіб, які можуть бути законними представниками, визначається ст. 39 ЦПК, а саме:

— права, свободи та інтереси малолітніх осіб віком до чотирнадцяти років, а також недієздатних фізичних осіб захищають у суді відповідно їхні батьки, усиновлювачі, опікуни або інші особи, визначені законом;

— права, свободи та інтереси неповнолітніх осіб віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років, а також осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, можуть захищати у суді батьки, усиновлювачі, піклувальники, інші особи, визначені законом;

— права, свободи та інтереси особи, яка визнана безвісно відсутньою, захищає опікун, призначений для опіки над її майном;

— права, свободи та інтереси спадкоємців особи, яка померла або оголошена померлою, якщо спадщина ще ніким не прийнята, захищає виконавець заповіту або інша особа, яка вживає заходів щодо охорони спадкового майна.

Для того, щоб відбулося процесуальне представництво, повинно бути дотримано низку умов:

1) такі особи мають бути правоздатні та дієздатні, інакше кажучи, не може бути представником особа, яка не має цивільної процесуальної правосуб'єктності, тобто не досягла вісімнадцяти років чи обмежена в дієздатності, або позбавлена її.

2) не повинно бути заборони закону на представництво. Прикладом такої заборони слугує положення статті 41 ЦПК, відповідно до якої, не можуть бути представниками в суді особи, які діють у цьому процесі як секретар судового засідання, перекладач, експерт, спеціаліст, свідок. Судді, слідчі, прокурори також не можуть бути представниками в суді, крім випадків, коли вони діють як представники відповідного органу, що є стороною або третьою особою в справі, чи як законні представники.

3) належним чином повинні бути оформлені повноваження. Представники допускаються в процес тільки при наявності відповідних документів, що засвідчують їх повноваження. Довірителі уповноважують своїх представників на участь у справі усною заявою, зробленою в суді, яка заноситься до журналу судового засідання, або письмовою заявою.

Повноваження представників сторін та інших осіб, які беруть участь у справі, повинні бути посвідчені одним з таких документів:

— довіреністю фізичної особи, вона повинна бути посвідчена нотаріально або посадовою особою організації, в якій довіритель працює, навчається, перебуває на службі, стаціонарному лікуванні, чи за рішенням суду, або за місцем його проживання;

— довіреністю юридичної особи або документами, що посвідчують службове становище і повноваження її керівника — така довіреність видається за підписом посадової особи, уповноваженої на це законом, статутом або положенням, з прикладенням печатки юридичної особи;

— свідоцтвом про народження дитини або рішенням про призначення опікуном, піклувальником чи охоронцем спадкового майна;

— якщо представництво здійснюється адвокатом, його повноваження можуть бути посвідчені ордером, який виданий відповідним адвокатським об'єднанням, або договором.

Для вчинення процесуальних дій від імені та в інтересах особи, яку представляють представники наділяються широким колом повноважень. Причому однією з новел ЦПК є закріплення презумпції наділення представника усім обсягом прав та обов'язків особи, яку представляють (ст. 44). Тобто обмеження повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії мають бути застережені у виданій йому довіреності.

Про припинення представництва або обмеження повноважень представника за довіреністю має бути повідомлено суд шляхом відповідної заяви, поданої до суду у письмовій формі або зробленої у судовому засіданні.

Отже, оскільки загальне уявлення стосовно вибору представника та його участі у цивільному процесі наші читачі вже мають, пропонуємо до їх уваги зразки тих процесуальних документів, які, власне їм прийдеться у цьому випадку застосовувати. Мова йде про довіреність та договір (угоду) з адвокатом (чи іншим професійним юристом). І, хоча, ці документи будуть виготовлювати не самі громадяни, а спеціалісти (нотаріус, адвокат), слід мати загальне уявлення про зазначені процесуальні документи.

2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ

ДОВІРЕНІСТЬ

Місто Київ, _____ (число) _____ (місяць) дві тисячі одинадцятого року.

Я, П.І.Б.1., податковий номер _____, паспорт _____, виданий _____ року _____ УМВС України у _____ області, проживаю за адресою: _____ область, місто _____, вулиця _____, _____, кв. _____, цією довіреністю уповноважую П.І.Б.2, який проживає за адресою: місто _____, вулиця _____, _____, кв. _____, бути моїм представником з усіма належними для того повноваженнями у всіх без винятку установах, на підприємствах, в організаціях незалежно від їх форми власності та підпорядкування (в тому числі в органах державної влади та управління, органах державної виконавчої служби та перед фізичними особами, міністерствах, відомствах, їх структурних підрозділах; державних комітетах та підвідомчих їм органах; в органах юстиції, в тому числі — в управліннях юстиції будь-якого рівня, органах нотаріату України, в органах державної виконавчої служби, в органах прокуратури; у інших правоохоронних органах України, в судах будь-якої інстанції по всіх категоріях справ з усіма правами, які надано законом позивачу, відповідачу, третій особі та потерпілому, в тому числі з правом пред'явлення позову, повної або часткової відмови від позовних вимог, визнання повністю або частково позову, зміни підстав або предмета позову, укладання мирової угоди, оскарження рішення (ухвали, постанови) суду, подання виконавчого документа до стягнення, одержання присудженого майна або грошей.

Для цього представникові, окрім перерахованого вище, також надається право: подавати від мого імені будь-які заяви та клопотання (як письмові, так і усні), що стосуються виконання даної довіреності, та обґрунтовувати прохання і побажання, викладені в них; отримувати дозволи, довідки, рішення компетентних органів, дублікати документів, їх копії, відповіді на запити, скарги, заяви, витяги та копії судових рішень і інших документів, що є в матеріалах справи та отримання яких дозволяється законом, а також інші документи — в разі виникнення такої потреби; отримувати та здавати поштою відправлення (офіційні повідомлення, судові повістки тощо); розписуватися від мого імені в межах цієї довіреності; знайомитися з матеріалами справи (в тому числі у суді та інших правоохоронних органах); брати участь у судових засіданнях та у дослідженні доказів; давати усні та письмові пояснення компетентним установам (органам) в разі виникнення такої необхідності; наводити свої доводи і міркування з усіх питань, що можуть виникнути в ході реалізації повноважень за довіреністю (у тому числі при здійсненні судочинства); оскаржувати дії органів та посадових осіб у позасудовому чи судовому порядку (в тому числі у вищестоящому органі, у керівника, в судових органах будь-якої з ланок, — з усіма правами та обов'язками, передбаченими процесуальним законодавством для будь-якого із учасників процесу); подавати на реалізацію документи, видані та/чи оформлені за цією довіреністю на моє ім'я; здійснювати необхідні платежі при виконанні довіреності; вчиняти інші дії, передбачені чинним законодавством України для такого роду уповноважень, та які на думку представника будуть доцільними для правильного і ефективного ведення моїх справ.

Довіреність видана з правом передоручення повноважень третім особам, строком на _____, дійсна до _____ дві тисячі _____ року.

Ст.ст. 238, 239, 240, 241, 247-250, 1003, 1187, 1188 Цивільного кодексу України мені нотаріусом роз'яснено.

ПІДПИС _____

Місто Київ, Україна, _____ дві тисячі одинадцятого року.

Ця довіреність посвідчена мною, _____, приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу.

Довіреність підписана П.І.Б.І. у моїй присутності. Особу його встановлено, дієздатність перевірено.

Зареєстровано в реєстрі за № _____.

Стягнуто плату за домовленістю

Приватний нотаріус

ДОВІРЕНІСТЬ

на представництво у судах та органах Державної виконавчої служби

м. _____

_____ року _____ місяця _____ числа

Я, _____ (народилася _____ року; паспорт _____, виданий _____ року; індивідуальний ідентифікаційний номер за ДРФО України — _____), проживаю за адресою: _____

_____ обізнана із загальними вимогами, додержання яких є необхідним для чинності правочину, повністю усвідомлюючи значення своїх дій та згідно із вільним волевиявленням, котре відповідає моїй внутрішній волі як учасника цього правочину, відповідно до вимог ст. 244 та ст. 1007 Цивільного кодексу України на підставі укладеного з повіреним усного договору доручення, цією довіреністю

уповноважую

_____ (на день видачі довіреності — паспорт _____, виданий _____ року), котрий проживає за адресою _____,

та/або

_____ (на день видачі довіреності — паспорт _____, виданий _____ року), котрий проживає за адресою: _____,

бути моїми представниками

у всіх судах, передбачених Законом України «Про судоустрій України», з усіма процесуальними правами та обов'язками, які надано законом позивачу, відповідачу, третій особі в процесі, заявнику, іншим заінтересованим особам, у тому числі з правом пред'явлення позову (адміністративного позову), визнання позову (адміністративного позову) повністю або частково, подання заперечень проти позову, відмови від позову в будь-який час до закінчення судового розгляду (в тому числі в суді апеляційної чи касаційної інстанції), визнання позову повністю або частково, зміни підстав або предмета позову, збільшення або зменшення розміру позовних вимог, відмови від позову, подання зустрічного позову, укладення мирової угоди (досягнення примирення на будь-якій стадії адміністративного процесу) з питань захисту моїх прав як громадянина України, котрі попередньо відомі моїм представникам, а також в органах державної виконавчої служби з питань, пов'язаних з виконанням судових рішень, винесених у зв'язку із цією довіреністю, поданням від мого імені виконавчих документів, одержанням присудженого мені майна та/або грошей.

За цією довіреністю представники крім повноважень, перерахованих вище, також мають право:

- знати про дату, час і місце судового розгляду;
- брати участь у судових засіданнях;
- знати про всі судові рішення, які ухвалюватимуться у справах та стосуватимуться моїх інтересів;
- знайомитися з матеріалами справ;
- заявляти клопотання і відводи; давати усні та письмові пояснення, доводи та заперечення; подавати докази;
- брати участь у дослідженні доказів;
- висловлювати думку з питань, які виникатимуть під час розгляду справ;

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	3
1. ПРЕДСТАВНИЦТВО У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	4
2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ	6
Довіреність	6
Довіреність на представництво у судах та органах Державної виконавчої служби	8
Договір про надання правової допомоги (цивільні справи).	10
Договір про надання правової допомоги (представництво в Європейському Суді з прав людини)	13
3. ТРУДОВІ СПОРИ.	16
4. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ	19
Позовна заява про поновлення на роботі та стягнення спричиненої незаконним звільненням моральної шкоди	19
Позовна заява про поновлення на роботі у зв'язку із незаконним звільненням	22
Позовна заява про стягнення заборгованості із заробітної плати, оплати за затримку розрахунку при звільненні та компенсації за спричинену нематеріальну (моральну) шкоду	23
Заява про відкриття виконавчого провадження	25
5. СІМЕЙНІ ПРАВОВІДНОСИНИ	26
6. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ	28
Позовна заява про стягнення аліментів на утримання дитини	28
Заява про примусове виконання рішення суду про стягнення аліментів на утримання дитини	29
Позовна заява про розірвання шлюбу.	30
Позовна заява про розірвання шлюбу.	31
Заперечення проти позову про розподіл майна та грошових коштів.	32
Заява про усиновлення	34
Заява про усунення перешкод спілкування з дитиною	36
Позовна заява про усунення перешкод щодо участі у вихованні та вільному спілкуванні з дитиною батьком, який проживає окремо від неї.	38
Заява про зміну імені	42
Заява про надання права на шлюб	50
7. ЖИТЛОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ.	52
8. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ	53
Заперечення проти позовної заяви про визнання членами сім'ї наймача, визнання осіб, такими, що втратили право на користування житловим приміщенням, та зобов'язання вчинення дій	53
Позовна заява про визнання права користування жилим приміщенням.	56
Позовна заява про вселення у житлове приміщення	58
Позовна заява про визнання осіб такими, що втратили право користування житловим приміщенням, зняття з реєстрації та зняття з квартирного обліку	59
Позовна заява про визнання особи такою, що втратила право на користування житловим приміщенням у зв'язку з переїздом на інше постійне місце проживання	61

Позовна заява про визнання особи такою, що втратила право на користування житловим приміщенням у зв'язку з відсутністю в ньому понад шість місяців без поважних причин	62
Позовна заява про примусовий обмін житлового приміщення	63
Позовна заява про визнання ордера на житлове приміщення недійсним та виселення	64
Позовна заява про вселення, усунення перешкод в оформленні приватизації житла, стягнення матеріальної та моральної шкоди	65
Позовна заява про виселення з квартири та реєстрацію місця проживання особи	68
Позовна заява про розірвання договору піднайму житлового приміщення, виселенні та зняття з реєстрації	70
9. ІНШІ ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ. ОСКАРЖЕННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ	72
10. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ	76
Заява про скасування судового наказу	76
Позовна заява про відшкодування шкоди, яка завдана незаконними діями прокуратури Білогірського району.	77
Про припинення договору № БВ-4016 від 30.10.20XX р.	80
Про відмову від кредитування договору купівлі-продажу № БВ-4016 від 30.10.20XX р. за заявою к3XRF 104010197	81
Клопотання про призначення експертизи.	83
Заява про укладення мирової угоди	84
Мирова угода	85
Клопотання про роздрукування технічного запису судового засідання	86
Заява про встановлення факту прийняття спадщини (в порядку окремого провадження)	87
Позовна заява про визначення додаткового строку для прийняття спадщини	88
Заява про встановлення неправильності запису в актах громадянського стану	90
Заява про перегляд заочного рішення.	91
Заява про вжиття запобіжних заходів до пред'явлення позову та забезпечення доказів	93
Заява про визнання особи безвісновідсутньою	94
Апеляційна скарга на рішення Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 12 лютого 20XX року по справі № Х-XX/XX	95
Касаційна скарга на рішення Здолбунівського районного суду від 12 квітня 20XX року та ухвалу колегії суддів судової палати з розгляду цивільних справ апеляційного суду Рівненської області від 13 вересня 20XX року в цивільній справі про скасування рішення третейського суду	102